Vesihuoltolaitoksen maksut ja perusteet 1.1.2027 alkaen

Ympäristölautakunta 22.09.2026 § 84
161/02.05.00.00/2026

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt 17.06.2024 § 30 talouden sopeuttamisesta säästöpaketin mukaisesti. Säästöpaketin kohdan 5. mukaan *Jäte- ja vesimaksuja korotetaan 5% vuonna 2025, 2,5% vuonna 2026 ja 1,25% vuonna 2027.*

Hallintosäännön 25 b § 3 kohdan mukaan ympäristölautakunta päättää toimialueeseensa kuuluvat maksut ja taksat paitsi vesihuoltolaitoksen maksuista ja perusteista, rakennusvalvonnan viranomaistehtävien maksuperusteista, ympäristönsuojeluviranomaisen taksasta ja maa-ainesten ottamissuunnitelman tarkastamisesta ja ottamistoiminnan valvonnasta suoritettavista maksuista sekä jätehuoltomaksuista, jotka päättää kunnanvaltuusto.

Uuden jätevedenpuhdistamon rakentaminen on käynnissä ja sen odotetaan valmistuvan vuoden 2026 loppuun mennessä. Puhdistamo rahoitetaan leasing-rahoituksella. Leasingmaksut tulevat vesihuoltolaitoksen käyttötalouteen vuodesta 2027 alkaen. Viimeisimmän tiedon mukaan leasingmaksu olisi noin 250 000 €/vuosi.

Uudistunut lainsäädäntö

1.1.2026 voimaan astuneen uudistuneen vesihuoltolain (119/2001) myötä kuntien vesihuoltosuunnitelman laatimisvelvoite palautui lainsäädäntöön. Lainsäädäntö korostaa vesihuollon suunnitelmallisuutta, jatkuvuutta ja ennakoitavuutta. Uudistuneessa laissa säädetään myös vesihuoltolaitoksen velvollisuudesta laatia omaisuudenhallintasuunnitelma. Omaisuudenhallintasuunnitelman tarkoituksena on varmistaa, että laitos kykenee huolehtimaan vesihuollosta ja vastaamaan vesihuollon toimintavarmuudesta niin, että vesihuollon kustannusten kattamiseksi perittävät vesihuollon maksut muodostuvat kohtuullisiksi ja tasapuolisiksi.

Vesihuoltosuunnitelma ja omaisuudenhallintasuunnitelma

Tohmajärven kunnan vesihuoltosuunnitelma sekä omaisuudenhallintasuunnitelma ovat luonnosvaiheessa. Suunnitelmat on tarkoituksena lähettää lausunnoille syksyn aikana ja hyväksyä loppuvuodesta 2026.

Vesihuoltosuunnitelman luonnoksen kohdassa 7.2 Talous on kuvattu, kuinka vesihuoltolaitoksen liikevaihto ei ole tarkastelujaksolla 2015–2025 kehittynyt merkittävästi, vaan se on pysytellyt noin tasolla 840 000–920 000 euroa taksojen korotuksista huolimatta. Tarkastelujaksolla kulutusmaksut ovat kuitenkin nousseet selvästi. Maksut ovat nousseet noin 25 % kymmenessä vuodessa. Liikevaihdon pysyminen lähes ennallaan selittyy väestön vähenemisellä sekä laskutetun talous- ja jätevesimäärän pienentymisellä tarkastelujaksolla.

Omaisuudenhallintasuunnitelman luonnoksen kohdassa 5 on kuvattu maksujen tasoa ja muutostarpeita. Vesilaitosyhdistyksen vuonna 2017 julkaiseman Vesihuoltolaitosten maksuja koskevat ohjeet ja suositukset -oppaan mukaisesti vesihuoltolaitosten tulot kerätään perusmaksuista (kiinteät maksut) ja käyttömaksuista (kulutukseen perustuvat maksut). Koska suurin osa laitosten kustannuksista on kiinteitä kustannuksia, tulisi teoriassa perusmaksujen myös kattaa suurin osa kustannuksista (noin 80 %), mutta käytännössä painotus on usein käyttömaksuissa. Oppaan suositus on siirtyä malliin, jossa tulot jaetaan

tasan: 50 % perusmaksuista ja 50 % käyttömaksuista. Muutos tulisi tehdä asteittain ilman, että asiakkaiden kokonaismaksut kasvavat, ja paikalliset olosuhteet tulee huomioida.

Omaisuudenhallintasuunnitelmassa esitetyn mukaisesti vesilaitoksen maksuista vuonna 2025 vesilaitoksen myyntituotoista 58 % koostui kulutusmaksuista ja perusmaksuista 40 %. Viemärilaitoksella sama suhde oli 59 % kulutusmaksuista ja 31 % perusmaksuista.

Tästä syystä Tohmajärven kunnan vesihuoltolaitoksen maksurakennetta tulisi pitkällä aikavälillä muuttaa siten, että taksankorotuksia kohdistetaan enemmän perusmaksuun, jolloin maksurakenne vähitellen lähenee oppaan mukaista 50/50 suhdetta.

Maksujen korotustarve

Omaisuudenhallintasuunnitelman luonnoksessa maksujen korotustarpeen arvioimiseksi on muodostettu vuoden 2025 vesihuoltolaitoksen toteutuneen tilinpäätöksen pohjalta laskelmat maksujen kehitystarpeesta. Laskelma ulotettiin vuoteen 2050 saakka ja siinä otettiin huomioon vuodesta 2027 alkaen uuden jätevedenpuhdistamon leasingmaksu, vesihuoltoverkostoon kohdistuva investointitarve kolmella eri skenaariolla, vähenevä talousveden ja jäteveden kulutus sekä vuosittainen kustannustason nousu. Arvioituna kulutuksen vähentymisenä on käytetty keskimääräistä vuosien 2015 – 2025 välillä tapahtunutta kulutuksen vähenemistä.

Omaisuudenhallintasuunnitelmassa vesihuollon maksujen korotustarvetta on arvioitu kolmella eri skenaariolla:
- Skenaario 1. Koko nykyinen verkosto ylläpidetään ja saneerataan suunnitelmallisesti
- Skenaario 2. Toiminta-alueita supistetaan ja haja-asutusalueen vesihuollosta luovutaan pitkällä aikavälillä
- Skenaario 3. Toteutetaan investointeja edellisten vuosien tasolla

Johtopäätöksenä suunnitelmassa eri skenaarioista on todettu, että kaikissa tarkastelluissa skenaarioissa vesihuoltolaitoksen maksuihin kohdistuu merkittävää korotuspainetta. Skenaarion 1 mukainen koko verkoston suunnitelmallinen saneeraus edellyttäisi erittäin suuria taksankorotuksia, minkä vuoksi sitä ei voida pitää realistisesti toteuttamiskelpoisena vaihtoehtona. Skenaarion 1 mukaisten investointitarpeiden rahoittamiseksi maksut tulisi pääosin **yli kolminkertaistaa** vuoteen 2050 mennessä.

Realistisimpana ja toteuttamiskelpoisimpana vaihtoehtona omaisuudenhallintasuunnitelmassa pidetään skenaariota 2. Maksut tulisi edelleen **yli kaksinkertaistaa** tarkastelujakson aikana investointitarpeen rahoittamiseksi.

Skenaarion 3 mukaisten investointitarpeiden rahoittamiseksi maksut tulisi edelleenkin **yli kaksinkertaistaa** tarkastelujakson aikana nykyisen investointitason ylläpitämiseksi johtuen jätevedenpuhdistamon leasingmaksun sekä arvioidun talousveden kulutuksen vähenemisen aiheuttaman vajeen rahoittamiseksi. Skenaariossa 3 verkoston korjausvelka voi kasvaa pitkällä aikavälillä liian suureksi.

Eri skenaarioissa alkuvuosien 2027-2030 korotustarve ei merkittävästi poikkea toisistaan. Syy, miksi merkittäviä maksujen korotuksia on esitetty kohdistettavaksi myös puhtaan talousveden kulutusmaksuun ja perusmaksuun, johtuu siitä, että vesijohtoverkostosta suuri osa on rakennettu erityisesti 1980-luvulla ja näin ollen tuleville vuosikymmenille kohdistuu huomattavaa saneeraustarvetta. Verkoston keskimääräisenä käyttöikänä pidetään yleisesti noin 50 – 60 vuotta. Näin ollen ennen vuotta 2060 vesijohtoverkostoa tulisi saneerata yhteensä 248 km. Saneeraustarve tasattuna

vuosille 2026-2060 tarkoittaa 7,3 km:n vuosittaista saneerausta ja 125 €/metri keskihinnalla laskettuna investointitarve on tällöin 910 000 €/vuosi, mikäli koko verkosto halutaan ylläpitää ja saneerata suunnitelmallisesti nykyisessä laajuudessaan.

Viemäriverkostoon taas ei tulevina vuosikymmeninä kohdistu yhtä suurta saneeraustarvetta kuin vesijohtoverkostoon. Vuoteen 2060 mennessä arvioitu viemäriverkoston saneeraustarve on yhteensä 23 km. Tasattuna vuosille 2026-2060 tarkoittaa tämä 0,66 km vuosittaista saneeraustarvetta ja vuosittainen investointitarve on 83 000 €. Viemäriverkoston osalta huomattavin saneeraustarve kohdistuu siis vuosisadan loppupuolelle, johon on syytä varautua hyvissä ajoin, mutta ei vielä tulevina vuosikymmeninä. Edellä mainittu investointitarve ei sisällä jätevedenpumppaamoja.

Esitetyt maksujen korotukset

Edellä kuvatuin perustein vesihuoltolaitoksen maksuja esitetään korotettavan seuraavasti 1.1.2027 alkaen:

- Veden kulutusmaksut 5 %
- Veden perusmaksut 10 %
- Jäteveden kulutusmaksut 10 %
- Jäteveden perusmaksut 15 %
- Muut maksut 5 % (hyvityksiä ei koroteta)

Esityslistan liitteenä on yhteenveto esitetyistä vesihuoltolaitoksen taksoista vuodelle 2027 sekä luonnos vesihuoltolaitoksen taksasta 1.1.2027 alkaen.

Ote vesihuoltosuunnitelman luonnoksesta (7.2 Talous) sekä ote omaisuudenhallintasuunnitelman luonnoksesta (4. Investointi ja rahoitustarpeet, 5. Maksujen taso ja muutostarpeet, 6. Taloudellinen riskinarvio) on jaettu ympäristölautakunnan jäsenille **esityslistan oheismateriaalina.**

Asian valmistelija

toimistoinsinööri Oskari Mähönen, oskari.mahonen@tohmajarvi.fi, puh. 040 105 4239
kuntetekniikan päällikkö Lari Sistonen, lari.sistonen@tohmajarvi.fi, puh. 040 105 4201

Esittelijä

tekninen johtaja Berg Jorma, jorma.berg@tohmajarvi.fi, puh. 040 105 4201

Päätösehdotus

Ympäristölautakunta hyväksyy edellä esitetyt vesihuoltolaitoksen maksut ja perusteet ja esittää ne edelleen kunnanhallitukselle ja -valtuustolle hyväksyttäväksi siten, että maksut tulevat voimaan 1.1.2027 alkaen.

Päätös

Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti.

_____